

Posudek na disertační práci

PhDr. Michaely Ivanovičové

Iracionální přesvědčení v souvislostech s osobnostními proměnnými v penitenciárních podmínkách: Komparační analýza odsouzených za majetkovou a násilnou trestnou činnost

Posudek oponenta práce

Autorka si v rámci studie klade za cíl zkoumat iracionální přesvědčení Ellisova typu v souvislosti s osobnostními proměnnými v podmínkách penitenciární oblasti.

Teoretická část je v podstatě rozdělena na **dvě části**. V první se autorka zabývá fenoménem iracionálních přesvědčení, ve druhé se pak zaměřuje na charakteristiky osobnosti odsouzených.

Vymezení pojmu **iracionálního přesvědčení** se vztahuje zejména k pojetí Alberta Ellise v rámci směru racionálně emotivně behaviorální terapie (REBT). Dále se věnuje přehledu výzkumů, jež se zabývají teoretickým pozadím iracionálních přesvědčení a výzkumů realizovaných v oblasti iracionálních přesvědčení. Zaměřuje se na jednodimenzionální a vícedimenzionální dotazníky iracionálních přesvědčení a dále na přehled výzkumů, které se vztahují k souvislosti osobnostních charakteristik člověka a výskytu iracionálních přesvědčení. Poslední podkapitola první kapitoly je věnována poměrně rozsáhle klíčovému tématu, jímž jsou novější výzkumy iracionálních přesvědčení podle A. Ellise.

V rámci kapitoly věnované **odsouzeným** se autorka zaměřuje na problematiku zacházení s odsouzenými ve vězení, resp. na různé podoby jejich hodnocení v rámci vytváření programů zacházení, skupinových programů a měření jejich efektivity, zkoumání recidivy. Dále se pozornost přesouvá k psychodiagnostickým metodám využívaným k výzkumu v rámci penitenciární oblasti, MMPI, MMPI-2, EPQ, PCL-R a další. Také se zaměřuje na dotazník PICTS (The Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles), který postihuje tzv. kriminální styly myšlení, v jejichž rámci je možné identifikovat paralely k iracionálním přesvědčením. Následující podkapitola se věnuje problematice psychických

poruch a onemocnění v rámci populace odsouzených, ale i suicidalitě u této skupiny, problematice agrese a násilného chování přímo ve věznicích.

V rámci **empirické studie** se autorka rozhodla zaměřit na porovnání spojení iracionálních přesvědčení s osobnostními proměnnými u odsouzených za **násilnou trestnou činnost**, kterých se podařilo autorce zařadit do vzorku rovných 100 a za **majetkovou trestnou činnost**, jejichž vzorek tvořilo 108 odsouzených.

Autorka stanovuje 3 **výzkumné otázky**, z nichž první otázka má ještě 5 podotázek. První se vztahuje k iracionálním přesvědčením u odsouzených v porovnání s běžnou populací a také k porovnání jednotlivých komponent těchto přesvědčení. Druhá výzkumná otázka se týká rozdílů v osobnostních proměnných nebo iracionalitě u odsouzených za majetkovou a násilnou trestnou činnost. Třetí výzkumná otázka pátrá pro možných souvislostech osobnostních proměnných a iracionality Ellisova typu u odsouzených. Autorka charakterizuje z různých hledisek výzkumný vzorek a metodiku. Zvolenými metodami byly PSSI – Inventář stylů a poruch osobnosti, dotazník SPARO, IBI – Inventář iracionálních přesvědčení a škála IPA, určená ke zjišťování míry iracionality.

Výsledky jsou uvedeny přehledně a strukturovaně. V rámci diskuse autorka adekvátně komentuje výsledky, zajímavá zjištění se týkají např. vyšší míry iracionálních kognicí u populace odsouzených, než v běžné populaci. Pozornost se v rámci výsledků zaměřila také na subškálu emoční neadekvátnosti, která jako jediná v rámci konceptu iracionality významně odlišovala odsouzené podle druhu trestné činnosti, kde její vyšší míru vykazovali odsouzení za majetkové trestné činy a další. Autorka uvádí i možný přínos výsledků v rámci oblasti aplikace i dalšího výzkumu. Adekvátně diskutuje limity studie.

Jedno z těžišť práce lze spatřovat v důkladném a zasvěceném přehledu studií zvoleného tématu zejména v rámci posledních 10 let. Podrobný přehled někdy sice přináší spíše jednotlivá zjištění a pohledy na dané podtéma, než jeho zevrubnou charakteristiku, ale široký záběr autorky z hlediska kvalitní orientace v jednotlivých studiích je nesporný. Druhým nesporným přínosem je realizace empirického šetření, které je jasné, přehledné a přináší kvalitní zjištění. Práce vychází z nadstandardního množství převážně zahraničních odborných pramenů.

Závěr: Disertační práci PhDr. Michaely Ivanovičové doporučuji k úspěšné obhajobě.